

Передплата

на «РУСЛАНА» виходить:
з Австрії:
на цілий рік . . . 20 кор.
на пів року . . . 10 кор.
на чверть року . . . 5 кор.
на місяць . . . 1.70 кор.

За границею:

на цілий рік: зі щоденною
виплатою 7 доларів, або 12
рублів; з виплатою двічі
в тиждень 5½ долара, або 10
рублів; з виплатою що субо-
ти 4½ долара, або 9 рублів.
Поодинокі числа по 10 сот.

РУСЛАН

«Видиш ми очі і душу ми виреш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш,
бо руске ми сердце і віра руска.» — З Русланових псалмів М. Шашкевича

Виходить у Львові що дия
крім неділь і руских свят
о 5½ год. попоудні.
Редакция, адміністрація і
експедиція «Руслана» при ул.
Оссолінських ч. II. (партер)
(Фронт від ул. Тихої). Експе-
диція місцева в Агенції
Соколовского і пасажі Гаве-
мана.
Рукописи звертає ся лише
на попереднє застереженє.
Рекламації неопечатані є
вільні від порга. — Оголо-
шеня звичайні приймають
ся по ціні 20 с. від стріч-
ки, а в «Надіславім» 40 с.
від стрічки. Подяки і при-
ватні довесеня по 30 сот.
від стрічки.

Хто сіє вітер?

(Δ) Найзнаменитші педагогі сьвітлової слави признали сю засаду, що наука молодежи повинна відбувати ся в матерній мові. Тимто в новійших часах бачимо в усіх культурних народів змаганє до заведеня народної школи, а всяке приzewольванє молодежи до науки в чужій їй мові вважають найбільшою кривдою і з виховного і з народного становища. Се змаганє до заведеня народної школи проявило ся вельми рішучо в конституційній добі, а у нас в Галичині покористували ся тим передовсім Поляки як ш роки розміри, бо осягнувши перевагу в краю і обвинивши керму державну та автономічну, здобули викладну польську мову не тільки в народних посполитих і видільових та в середних школах, в учительських семінаріях, в промислових і торгових школах, але також в університеті і в техніці.

Коли й рускому народови засіяло заранє народних відродін, почали й Русини домагати ся своєї школи, почали домагати ся, щоби й їх молодіж могла науку побирати в своїй народній мові. І нічого дивного, що се домаганє почало прибирати розміри народно-політичної боротьби, що раз острійшою, що раз завзятійшою, чим більші проти сего домаганя висували перепони з польської сторони. Понуки до тих перепон були всякі. Мж польськими керманичами політичними були й в ще й нині такі, що думають з підмогою польської школи винародовити руску молодіж, а тим способом скріпити свою народність. Булоб се марнованєм часу, щоби доказувати неможливість і безвиглядність таких забав і мрій. Є також чимало таких польських політиків, котрі вважають Галичину краєм польським і признає рускому народови хоч би дрібки належних основними

державними законами заporучених їм прав вважають нарушенєм і вкороченєм польського народного стану посіданя. З тих і з інших подібних понук соймово більшість польська, польська суспільність і дивенікарство, котре єсе витворювало відповідний, Русинам неприхильний настрій в тих кругах, відносили ся неприхильно до руских домагань що до заведеня руских шкіл. Се му треба приписати, що в східній Галичині заселеній далеко переважно Русинами нема, як се справедливо вказав посол др. Мажух в соймі, ані одної 5- і 6-класової і видільової школи рускої (та й 4-класових є ледно кільканацять), ані одної заводової рільничої, промислової, торгової, учит. семінарії), ані одної реальної школи а гімназій в порівнаню з польськими дуже мало розмірно до руского населеня. До недавна ще в соймі і в дивенікарстві польським висувано проти засновуваня руских гімназій такі аргументи, що нема руских учебників, (хоч Поляки аж з заведенєм польської викладної мови в 1867 р. забрали ся до перекладів німецьких учебників на польську мову), вказувано на те, що не буде учеників в руских школах а бодай не найде ся потрібного числа ітп.

Нині вже найбільший противник руских шкіл не може виїхати з таким аргументом, а висуває ся знов інші, що рускі школи виховують гайдамаків, соціялістів і т. п., хоч знов можна вказати, що й з польських шкіл виходили такі живля. Отсе знов викликало серед соймової більшости намаганє до засновуваня утравквістичних гімназій, хоч досвід короткий поучив, що проти сего устрою шкіл повстають не тільки з рускої, але й з польської сторони. Міродатні круги доходять до переконаня, що домаганю Русинів що до заснованя середних шкіл з руского викладною мовою треба відволати в більшій мірі, як доси се діяло ся, що побіч гімназій треба би також ввести і реальні рускі школи і заводні і тим способом рускій молодежи роз-

крити дорогу до практичних заводів і до того приспособити її в рідній мові.

Отсе спонукало раду шк. кр. виступити з внесенєм до виділу кр., котре ми вчера подали, що до утвореня двох руских гімназій самостійних (у Львові з філії, а в Бережанах з утравк. клас), а крім того ще і двох заводових руских шкіл. Се внесенє викликало мж всеполяками в велике зворушенє так само, як і ухвалене на основі lex Дідушицький заведенє в деяких гімназіях східної Галичини обовязкової науки рускої мови. Slowo polskie бачить в тім внесеню ради шк. кр. на д м і р н і у с т у п к и для Русинів і домагає ся відповідного зрівноваженя (хоч в сїм році шк. відкрито аж 5 нових шкіл середних з польським язиком а число польських шкіл середних більш як вдесятеро перевищав число руских), а проти введеня обовязкової науки рускої мови н. пр. в Городку ітп. застерегає ся всепольський дивенікар, бо нібито ті школи мають мати чисто польський характер, хоч они положені в східній Галичині, засновані з державних фондів, хоч населене в тій часті краю переважно руске, а до тих шкіл ходить значне число Русинів. Все те подиктованє однак всепольською загорілостю і засліпленєм, рішуче перечним супроти Русинів становищем, що сіє лише вітер, щоби викликувати бурю а потім вказувати на гайдамаччину і некультурність руского народу. Всепольська загорілість і засліпленє нарobili вже чимало лиха в краю, довели до того заострення національно-політичного, котре стає перепоню всякій реальній роботі для культурного розвитку краю і поселених в нїм народів. Коли міродатним керманичам політичним залежить дійсно на втихомиреню краю, не повинні звертати бачности на сї оклики загорільців, а вдоволити оправданям домаганям руского народу.

Я. Біленький.

Гетьман Іван Мазепа в чеській літературі.

(Дальше).

На підставі порівняня можемо вказати, що Фрич знав Бантиш Каменського: «Історія Малороссії» у виданю 1822. р. Правдоподібно знав він також поеми псевдо Кониського: «Історія Руссовъ», та Маркевича «Історія Малороссії» однак і сего годі довести через те, що всі ті твори важуть ся тісно з собою і оден опирає ся на другім, а аналогії можна би лише із таких місць висновувати, що є в одній історії, а яких нема в другій. Тільки в історії Бантиш Каменського міг Фрич дізнати ся докладнійше про любовні відносини Мазепа з Марисю Кочубейною, бо лише в тій історії они обширнійше розказані; в там навіть напечатана переписка Мазепа з Марисю¹⁾. Історія Бантиш Каменського є напевне тим жерелом історичним, яким Фрич переважно покористував ся при описі відносин любовних Мазепа з Кочубейною, що правда, побіч Пушкінгової поеми «Полтава».

Бантиш Каменський оповідає, що Мазепа на приказ царя Петра убрав швабський мундур і брав бороду та вуса²⁾; Фрич згадує також про се в драмі³⁾. Бантиш Каменський згадує про полковника московского Протазієва, що був заравом шлігуном. Мазепа поручав єму виправдати перед царем свого небожа Войнаровского, котрий утік з табору Меншикова думаючи, що Москалі впади на єлїд зради⁴⁾. У ніякого другого історика нема згадки про полковника Протазієва. Отже коли стрічаємо у Фрича Протазієва, хоч не полковника, а попа в ролі шпіона, якого Мазепа старає ся зеднати для себе підкупством і поручав єму представити цареві положенє України в кориснім для себе світлі та вияснити своє постоуванє⁵⁾ — то спроможемо сконстатувати, що сю сцену опер Фрич лише на історії Бантиш Каменського.

Рівнож на тій історії опер він опис стрічи Мазепа і старшин з Карлом XII⁶⁾. Не менше схожий є опис добутя Білої Церкви у Бантиш Каменського і у Фрича. Мазепа нищить безгладно своїх ворогів не перебираючи в серединах, щоби тим скорше присилувати Палія до здачі міста. В обороні Палія підступно сійманого Мазепою виступають єго козаки — Палївці, нападають навіть на гетьмана⁷⁾. Подібно характеризує їх і Бантиш Каменський, вкладаючи їм в

уста слова: «Умремъ тутъ всѣ, а не поддадимъ ся, коли нѣтъ нашего батька⁸⁾».

(Дальше буде).

¹⁾ Б. Каменський: Ист. Малор. 1822. т. III. ст. 187—195.

²⁾ Б. Каменський: Исторія Малороссії 1822., т. III, ст. 79.

³⁾ Frič: Iwan Mazepa, ст. 78.

⁴⁾ Б. Каменський: Ист. Малор. 1822., т. III, ст. 135.

⁵⁾ Frič: Iwan Mazepa, ст. 55—59.

⁶⁾ Б. Каменський: Ист. Малор 1822, т. III. ст. 136—137 «Предъ нимъ несли знаки єго достоинства: буччукъ и гетманскую булаву. Онъ произнесъ королю рѣчь на латинскомъ язѣцѣ, краткую, но выразительную: просилъ єго Величество принять козаковъ подъ свою защиту и благодарилъ Бога за то, что король рѣшилъ освободити Украину отъ московского ига. После сего поцѣловалъ онъ руку короля и страдая подагрою, получилъ позволеніє сѣсть».

Подібно описує Фрич: Iwan Mazepa, ст. 140. і дальші.

⁷⁾ Frič: Iwan Mazepa, ст. 6064 і 85—86.

⁸⁾ Б. Каменський: Ист. Малор. 1822., т. III. ст. 54—60

Добрі і лукаві книжки і часописи.

(Слово на часі).

З кожним роком збільшаєся число шкіл народних, тимто множить ся число читачів. Богато книжок і дзевників видають для простолюдина. Найже ті, що пишуть для него, наділяють его здоровою поживою, котра просвітила би духа, ублагороднила серце і зділала приступним для всего, що добре, що чесне, що праведне. Тяжко провиняють ся сі письменники супротив чрядучих поколінь, котрі замість сіяти здорове зерно засад християнських, розповсюднують гниль моральну і безвірє межі суспільністю і тимто зводять її на бездорожжя.

Книжка чи то дзевник, що мають задачу поучити, просвітити, ублагороднити читача, подібні до сего щирого і приклонного друга, котрий змагає словом жичливим принести ему хосен, щастє, радєсть і супокій душевний, остерегає перед лукавим міра сего, заохочує до бачности, прозорности, праведности і указує праву путь до спасєня.

З кимже порівняємо лукаву книжку або часопись, котра в різкій суперечности приостає з всім тим, о чім висше сказано? А вжеж з ніким то другим, тільки з ворогом лесним, котрий під покрешкою шврої любови приєднує собі твоє довірє і заки схаменєш ся, зведе тебе на бездорожжя і занєсе душевну і тілесну загибель. В нивішних часах треба бути вельми обачними, щоб ми, чи то, коли самі що читаємо, або другим передаємо до читаня, не дали ся обманити лесними словами автора. Як вірні ісповідники засад християнських, так і лукавці злобою дишачі супротив всего, що чесне і праведне, що згідне з законом Христовим, старають ся своїми письмами впливати на людський загал. Як перші стремлять до того, щоби у своїх читачів ублагороднити духа і серце, так другі мають ту одну ціль, звести їх на бездорожжя, тому огидять все, що чесне і праведне, ні вік, ні стан, они не пошанують, у них нема ні Бога, ні душі, ні вічности, — все то видумки буйної фантазії. Чоловік жичє задлятого, щоби вдоволити всім своїм змисловим похотям. Наслідком такого рода наук розповсюднює ся у несьвідомых крайна деморалізація. Ми є наочними сьвідками, як люди-недоуки словами і письмами сквернять Божий Закон, за тим йдуть злочини всякого рода, розбої, крадежи, спроневірства на порядку дзевнім, дома проституції змножують ся по великих містах, в шпиталях не стає місця для недужих на сифіліс, взишні з кожним роком побільшають. Повсюду заволоділа нагінка за богатствами і уживанєм.

Декоtrim наскучило ся житє, тож позбувають ся его, мов би тягару непотрібного. Дійсно дроц переймає, коли спогадаємо на сі страшні наслідки, які виринули серед людства по причині нивішної псевдо-культури. А все то спричинила новочасна лектура книжок і часописий лукавих.

Ії то завдячати треба се превелике каліцтво моральне серед тепєрішної суспільности людської. Величєне розповсюдненє витворів скривлєних талантів діє ся не тільки задля зведєня людей на блудні шляхи, але також по причині нагінки за грошевыми зисками, які підлі і нечєстиві пєсьма приносять авторам. На жалє нарід оплачує нераз тяжко зароблєним грошем сю препогану отрую, яка руйнує душу і тіло его. Найнебезпєчнїша і найшкідливша з отруя, яку подають в мерзких і безстидних романах. Годї повірити, як великанські суми розтрачують люди на сю препогану драць, котра іменує ся літературою, а котра є убійчою так для душі, як і тіла чоловіка.

Уживанє алкогольчних напоїв є вельми шкідне, але о много шкіднїшє є книжки погані, котрих читанє позбавляє чоловіка сорому, чєсти, віри, моральности, словом, перетворює его на мерзєну падлюку.

Питаю ся, що спричинило в значній мірі нивішні ворожї відносини на нашій землі межі Русинами і Поляками? А вжеж нічо другого, тільки плюгаві книжки і часописи, котрі затратили всякий змисл любови ближнього, всяке по-

нятє о правді і справедливости, всяке понятє о етиці християнській.

Гляньмо знов на нашу доростаючу молодїж, котра так радо тим моральним розбишакам дає послух, що мов сі великанські поліпи розтягають свої рамена, щоби її взяти в свої обійми і здавити. Лектура, що її несьвідомій молодежи за дешєві гроші у руки пхають, не від разу убиває несьвідомых своєю отруєю, она так уладжена, що поволї дає ся в своїх наслідках відчувати, поволї нївєчить у неї всі зароди добра. В пєсьмах періодичних, які часто лужає ся читати о сумних подїях, які єдино читанє безстидних і мерзких романів спричинило, що ними засипують суспільність несовісні спекулянти по більшій часті єврейського походженя.

Повсюду заволоділи релігійний індеферентизм, рівнодушність для всего, що висше, що возносить гадку і серце до Бога. Молодь стає приклонником моральности вельми ховзкої, котра богато дозволює украшає, обезвиняє, котра руйнує здоровлє, огидить достоїнство чоловіка, супротивляє ся висшим поглядам на сьвіт і суспільне житє. Все то зло спричинила лектура препогана. Упадок релігійний і моральний повсюду явний. Недавні збори української молодежи дали наглядний доказ, до яких монструальних збочєнь умових доводить нивішна наука. Ще нема руского університету, а вже викидають богословів з него, ба і в школах народних наука релігії неумісна! Скажіть, прошу, бодрі молодці, де і коли студіювали ви теологію, бо вжеж, щоби о якімсь предметі поріпати, треба его всесторонно пізнати. Ту мимохіть насуває ся питанє: Quid coesus de coloribus?

Дійсна любов ближнього велить всякими середниками похіснувати ся, щоби молодь від гнилої лектури повздержати. В домашнім пожитю, в родині і в школі охороняймо виростаючу генерацію перед угрожаючою їй небезпєкою зневірї. В свобідних від науки годинах, де молодь сама собі лишєна, постараймо ся, щоби в руки їй діставали ся книжки поучаючі, займаючі, котрі образували би не тільки розум, але наділяли її також духовою поживою, ставили їй перед очі знамениті образи людей, що оживлені ідеєю Христової науки, ревно потрудили ся для слави Божої і хісна ближних, що точно і совісно сповняли обовязки свого званя і одушевляли ся для всего, що благородне, чесне і праведне. Найже родина і школа постараять ся, щоби в руках молодежи не находили ся книжки, що скривлюють серце і рєзум. Гріш на добрі книжки виданий се добре приміщений капітал, котрий з часом приніє би превеликий хосен суспільности.

Тілесна пожива необхідна до удєржаня житя і здоровя в організмі чоловіка, так само не обхідно потрібна для него духова пожива, котра нормувала би его житє суспільне і вєла на шляхи гуманні, християнські. Чим богата пожива духова, якою наділяємо нарід і нею впливаємо на розум і серце его, тим більше змагає ся у него змисл і розумінє цілі єтвованя, збуджає змаганє до осягненя ідеальних дібр, котрі єдино є основою і заверукою щастя і супокою душевного одиниць.

Думаю, що не ошибну ся, коли скажу, що межі нашою сьвітєскою інтелігенцією находить ся 5%, що придержує ся віри батьків своїх, нивішні поведать ся або байдужно, або заняли ворожє становище супроти церкви і слуг єї.

А вжеж і „Просьвіта“ наша в початках своего єттованя все щиро відносила ся до церкви і науки нею голшєнєї. Від хвилі, як стали там Франко і его приклонники верховодити, відчувши ся она від церкви, ба тепєр вже против церкви воює. Недавно звернув „Руслан“ увагу на „оповіданя з історії української землі“, де проголущує ся засади Дарвіна, що чоловік походить від звїрїни. Не треба було довго ждати, як ось явила ся популярна астрономія д-ра Ракєвского, котра кінчить ся сими словами: „Одностайний устрій того нашого сьвіта, его велич і безгранична просторість, безконєчне число небєсних тіл та їх правильний уклад побіч безвинного руху, а вкінци їх спільний початок, однакова будова, судьба і кєнєць — все те наповняє нашу душу безмежним подавом для всемогучих сил природи, та глибоким поважанєм для тих велитів людського духа, що зуміли від-

крити та пояснити сі великі тайни природи“. — Ту вже маємо і атеїзм*). Доборолась Україна до самого краю!

Питаю ся, чи в житю нашім народнім було би на стілько злоби, нечєсти, ненависти, звїрства, наколиб ми всі наші відносини підчинили безусловно під закон Христовий а не ішли за голосом ложних пророків, котрі задля величаня своєю великою мурєстною беруть розбрат з церквою і своїми ложними науками руйнують спокій і щастє християнської суспільности.

Якже знов дивовижна є у нас ся завзята борба правописна: фонетика чи етимологія? Народи, котрі мають кількавікову вироблєну літературу, ще до нині не прийшли до ладу з правописом, є у них спори, лише все обмежає ся на розправах наукових sine ira et studio. А ту ось і ми, що пробудили ся до житя перед 60 літєми, зводимо борби о **ѣ** і **ь**, мов би не мали що иншого робити, мов би ся борба необхідна була до щастя і гаразду грядучих поколінь!

Схаменім ся, будьмо люди! Не наділяймо ось такими мудрощами народу, якими на добі „Просьвіта“ нарід наділяє, даймо ему здорову поживу християнську, впливаймо на него, щоби став ошадний, робучий, тверезий, зажиточний, придержуючий ся Закона Божого, щоби в нїм вєбудила ся сьвідомість, що і ему принадлежить ся почєсне місце серед великої семї славянської, одним словом вєбудім в нїм почутє достоїнства чоловіка. Тоді всі нечєстиві супостатї, що призадумали стерти его з лиця землі, придуть і покорають ся перед ним!

Пощауймо віру батьків наших! Ні Маркє, ні Лясаль, ні Дарвін, ні Дрепер, ні Драгоманов не придбають нам гаразду, тільки зведуть нас у пропасть безвірїя і всіляких нечєстивостей, на що вже ниві маємо безліч доказів. Най Христос і Его сьвята наука буде звїздою провідною у всіх зносинах наших. Тоді і єдино тоді зазоріє для нас лучша будучина.

Нарід, котрий бере розбрат з вірою батьків своїх, тратить право до єттованя, він стане башибозуком, хулїганом, чорносотєнцем, лише народом ніколи не буде.

О. К. Сєлєцкій.

Політичний огляд.

Австро-Угорщина.

Чєські дзєвники стверджують, що можна уважати розбитою акцію, підняту маршалком і вєдєну разом з намісником в справі порозуміня обох таборів. Ниві відбудє ся ще повне засіданє нїмєцких соймових послів, але будє оно мало лише формальне значінє. Проводирі чєських стєровництв повідомили вже маршалка, що д-магань Нїмцїв не можуть Чєхи прийати. Відрєченє сойму послїдує ще сєго тижня. Нема сумніву, що сєйчас по тім сойм будє розвязаний, що не остане без впливу на сєсію державної ради.

Всі вїсти з Будапєшту стверджують безвигляднє положєнє. Виконний комітет стєровництва независимців зібрав ся в поведілок в міністерстві торгєвлї на народу в справі політичного положєня. Міністер Кошут подав до відомости, що президент кабінєту др. Вєкєрлє відвїдав его і повідомив, що цєсар приймє Кошута на послуханю, яко проводиря парламентарного стєровництва більшости. Супроти сєго стєровництво независимців не може перед сим послуханєм заняти становища в яким небудь напрямі. Кошут предложив, щоби виконний комітет рішив, що вторковє засіданє сойму будє відрєченє. Комітет прийв ту заяву до відомости і вторковє засіданє сойму після рішеня відрєчено сєйчас по отворєню до 5. жовтня.

Перед засіданєм виконного комітєту відбула ся також у президента палати Юста нарада стєровників банкової групи, які також вже знали про покликанє Кошута на послуханє. Тому спокійний перебіг вчєршнього засіданя сойму

*) Ньютон (Newton), астроном всєсьвітної слави, коли почув імя „Бог“ ухилив капєлюх з голови, задля великої почєсти Господа і Сотворитєля всєлєнної! А наш домородний астроном звати за Него не хоче!

був заповнений. По отворенню слідувало зголошене димісії кабінету Векерлього, по чім президент палати поставив внесенє, щоби сойм відрочив обради до 5. жовтня. Також на засіданю конституційного і народного сторонництва рішено голосувати за відроченєм палати. На нараді незалежної лівиці рішено на случай, коли бы правительство домагало ся відроченя палати, запротестувати проти сего.

В понеділок вечером зібрало ся кілька тисяч соціялістів на площі Гуніядіого, звідки удаля ся на збори до льокалю при улиці Берконого. По скінченю зборів вівзвали проводирі зібраних, щоби розходили ся малими відділами і уникали зачіпок з поліцією. Мимо того зібрало ся около 500 до 600 робітників недалеко від клубового льокалю сторонництва незалежних, де демонстрували. Коли число демонстрантів дуже змогло ся, вівзвала поліція зібраних кілька разів, щоби розійшли ся. Коли зазиву не услухано, тоді кінна поліція усунула демонстрантів в улицю Ракочого, при чім ужила шабелі. Кілька осіб в равених шаблях і кінськими копитами, серед тях чотири тяжко. О 10. год. настав вже спокій.

Заграниця.

Іспанці поведуть ся з мароканською областю Ріф наче зі скірою неуполованого ще медведя. І так мало іспанське правительство ревіслати державам, підписаним на договорі в Альжесірас ноту, в якій заявляє, що ціла область Ріф буде обсаджена іспанським війском доси, одначе без наміру прилуки сеї області, доки султан не заплатить відшкодованя. Стереотипові іспанські всти про віднесені побіди, які не роблять тепер вже вражінн через свою непевність, доповняють від часу до часу вісти про знеохоченє і брак двачи серед Кабилів. Наслідком найновіших успіхів можна сподівати ся небавком (?) заклоченя мира. Найновіші вісти про успіхи іспанської армії такі: Іспанське війско обсадило після слабої (?) стрілянини з карабін в і атаку кінноти становище Паміна на полудня від Марчіка. Страти Іспанців малі, а ворогів значні (?). Паміна яко стратегічне становище вельми важне, її укріплено і буде служити яко точка операційна.

Після урядової вісти з Мелілі обсадили Іспанці Надор і сусідні узгір'я. Велике число Маврів піддало ся. Се останне має вельми сумнівну вартість, бо коли нема в тім якоїсь укритої ціли, то в кождім разі е се хвилева піддача. Бо вже нераз лучало ся, що підбиті племена сотками переходили до ворожого табору враз зі зрабованою іспанською зброєю, сповняючи потім знаменито службу шпігунів.

Просимо відховити переглату.

Новинки

— Календар. В четвер: руско-кат.: Софії, В. Над. Л.; римо-кат.: Єроніма. — В п'ятницю: руско-кат.: Євфема; римо-кат.: Реміюша.

— Управа бібліотеки Наук. Тов. ім. Шевченка у Львові видала брошулку „з. Desiderata Nro 1. Подано там на вступі, що заряд бібліотеки виїсав в картковий каталог 804 нових чисел (від 15.378. до 15.182) у 977 томах і випусках. Нових періодів і томів дописано до давніших 716. Разом вписано в каталог 1693 нових томів і випусків. У бібліотечну інвентарну книгу перенесено 568 чисел (11932—1:500). Потім виїсав 61 добродів, що дарували різні книжки до бібліотеки, а дальше подано звіт зі стану старияних рукописий в бібліотеці. Із сеї брошулки видно, що управа пильно займає ся скомплетуванєм бібліотеки друками, які дотикають руских справ в Галичині. Поки що подано там 161 заголовків ріжних друків від 1801 до 1835, р. і спис річників часописий, за якими управа бібліотеки шукає. Очевидно, що не одна знаведених в списі брошурок поевіряє ся в поросі на подах старих домів парохіяльних, або припорощена і нетикана в якій домашній бібліотеці, а для бібліотеки Наук. Тов-а ім. Шевченка представляє велику вартість. При вишуканю тих друків могли би бути помічні академіки, сини священників і належало би передовсім до їх відома подати брошулку Desiderata. При-

гадує собі, як тому 18 літ був я на лекції у о. Р. в Кр. яко і малий хлопець з цікавості шукав я в старі ріжних старих паперів на стриху книжок, які мені тоді видавали ся цікавими. Були там, тямлю, книжки ще з 18. в. Моя цікавість скінчила ся тим, що покусали мене ося з розрушеного гнізда. Але чи по 18 рках нема ще таких стрихових бібліотек з гніздами осий і шершенів? Лишень би за ними пошукати по старих резиденціях, то певно найдуть ся, бо в нових пішли они певно на підпалку. Г.

— Собраніє Качковян. Нині відбуває ся у Львові „собраніє“ галицких москвичів при дуже слабій участі „крестян“, бо всего можна числити їх около двох соток. Сильно сконсигнована поліція під „Народним Домом“ піша і кінна з комісарами та ревізорами стереже яничар від „українцф“. „Юноші“ з кокардами на грудях біло-червоними (!) стоять під црквою Преображенською та стягають людей „щоб нас больше было“. В церкві на тетраподі виставлено портрет Качковського. Селяни питають один другого на ухо, який то євятий? Один з другим здвигає раменами. Велику веселість між публикою, яка з цікавості приглядала ся яничарам коло „Народного Дому“ зробило кількох „юношів“ які в строях церковних кльовнів вийшли на улицю. Має се бути „дружина пожарна“. За цими маперувало около сто яничар під проводом „амбасадора“ Дудикевича та одного з львівських кацапів „Шимона метля“. За тим всім кордон пішої та кінної поліції з комісарем Лисаковским на чолі та ревізорами. Боят ся кнутопоклонники власної тіни — *Очевидець.*

— „Українська земська спілка“. Зїзд представників українських земств у справі людности хліборобских машин почав ся Катеринославі 25 а звкінчив ся 28. серпня. Поставлену собі задачу: організацію української земської спілки для торгу сільско господарскими зварядами, насінєм і т. д. зїзд виповнив. Нову земську організацію названо: „Южно русское земское товариство“. Порядкуватиме сиравами спілки одна з земських управ, яка — ще поки що невідомо. Тимчасово зїзд поручив сю справу катеринославській управі. Щоб поширати і збільшити діяльність складів сільско-господарских машин, зїзд постановив: 1) просити уряд, щоби земствам дозволено видавати від свого імені векслі, 2) просити, щоби деякі машини й зваряди увільнено від мита. Закупити машини постановлено тільки великими патрятьсями й по змові за готові гроші. Діяльність складів постановлено зробити більш приступною для людности. Окрім того постановлено заводити в дрібних селянських господарствах легкі машини простого типу, при тій лише умові, щоби та легкість і простота не псувала їх добротности.

Опозиціи.

— Поклик до львівських Русинів городецкого передмістя. Братя! Як звісно, внесли Русини городецкого передмістя перед трома роками петицію до ради м.скої, покриту зверх тисячу підписами, в якій домагались для своїх хлопців і дівчат отворення паралельних руских кляє при одній з польских народних шкіл тої часті міста. Своєю просьбу опирали на сїм, що із 32.000 рускої людности меншеє більша половина на городецкім передмістю, а до тамошних польских шкіл ходить понад 1.000 руских дітей. Однак рада міська не прихилилась до нашої просьби, а навіть не дала нам від 3 років ніякої відповіді, імовірно тому, щоби не маючи єї формального відказу, не могли доходити нашого права в висших інстанціях. Ми звертались з снм ділом і до намісника, обовязаного стояти на сторожі закона, але і сей відказав нам своєю помочі, звиняючись тим, що не може вдатись в автономичні справи міста. Так отже поносимо ми Русини великі тягари на ріжні потреби міста, а за те нам відказуєсь найважнійше культурне право: питоме вихованє наших дітей. Рада міська, до якої не допущено ні одного Русина, зборонює нам на рускій зямлі і в городі руского князя Льва образовати наших дітей в рідній рускій мові! Та ми не можемо мовчати на кривду. З огляду на значне число руского населеня як і рускої шкільної молодіжи, маємо ми повне право домагаться рускої школи. Тому зладили ми на бажанє наших людей — в імені руского населеня городецкого передмістя петицію до сойму, щоби отворив нам на городецкім передмістю рускі людюві школи, мужеску і дівочу, з краєвих фондів. Як зачуваємо, має рада міська домагаться від сойму краєвої заповоги на потреби свого шкільництва; тому й зможе сойм сказати тут своє слово. Єслиж не дійдемо нашого права в соймі, тоді звернемо ся з нашим ділом до парламенту. Ся петиція буде виложена нині (середа) в читальні „Просвіта“ (площа св. Юра ч. 5), в товариствах „Сила“ і „Руска Бесіда“ (Рынок ч. 10.) і нині на львівськім вічу, і звиваємо руску людність городецкого передмістя та Нового Світа і сумежних частий, щоби підписували ту петицію. Також просимо наших Патристів, щоби звістили о сїм і тих людей, до котрий відома не дійшов би наш поклик, та візвали їх до підписуваня. Словніть, Братя, свій обовязок. — *Руска Організація.*

— Конкурс на проект памятника Т. Шевченка в Київі. Комітет для збудованя памятника Т. Шевченка оголошує конкурс на виробленє ескіза памятника Тарасови Шевченкови, що будувати меть ся в Київі. На конкурс можна присылати не тільки різьблені моделі, але й рисунки. Розмір ескізів і для моделів і для рисунків призначено $\frac{1}{16}$ природної величини. Розмір фігури на памятнику бажано мати від півтора до подвійного зросту людини. Пова і одежа поета — до волі фантазії артиста. Грошева вартість памятника від 75 до 100 тисяч карб. Материял — бронза та граніт. До моделів та рисунків треба прикласти поясняючі записки, що говорилиб про ідею, яку містить в собі монумент, точну цінність педестала, фігури й інших частин, разом з гонораром артистови за виготовленє моделів завбільшки в натуру усіх різьблених частин памятника, за авторське право і за виготовленє точного в подробицях обрахунку і детального проакта. Ескізи мусять бути присланими у Київ до Обеднаного Комітету для збудованя памятника не пізнійш 3 годин дня 1. мая (ст. ст.) 1910. року. На ескізови повинен бути девіз, а в припечатаному коверті, під тим самим девізом повинна бути адреса, імя по батькові й фамілія артиста — автора ескіза. Чужогородні автори повинні прислати почтову розписку, як свідочтво того, що посилку здано на почту не пізнійш дня, що призначено задля здачі ескіза в м. Київ, в Обеднаний Комітет. Премій призначає ся чотири: 1-ша 700 карб., 2-га 350 карб., 3-тя 250 і 4-та 200 карб., при чому з тих, що прислано на конкурс і ухвалених ескізів від 1. до 3. преміюють ся одною премією, від 3—5 двома преміями, від 5—8 трома, до 10 й більше преміюють ся чотирма преміями. Жюрі надаєть ся право сполучати премії й видавати ex aequo. Не видати якусь премію се воля жюрі. Жюрі вважаєть ся правосильним, коли є не менш, як сїм членів, рахуючи сюди й председателя жюрі. Абсолютну більшість в сьому числі повинні складати артисти. Коли членів жюрі зібрало ся більше, як сїм, тоді жюрі вважаєть ся правосильним, коли тільки є не менш як 5 артистів. Жюрі відбуватиме ся під проводом председателя. В склад жюрі намічено: 1) Балабеньский, 2) Б-клемішев, 3) Бурячок, 4) Біляшевский, 5) Васильківский, 6) Гінзбург, 7) Грушевский М., 8) Грушевский О., 9) Дяков, 10) Іжакевич, 11) Кричевский, 12) Крайчикий, 13) Коцюбанський, 14) Лисенко, 15) Левницький О., 16) Лизгоуб, 16) Науменко, 18) Николаєв, 19) Орловский, 20) Пимоненко, 21) Позен, 22) Русов, 23) Рєпин, 24) Святославский, 25) Сластьон, 26) Сумцов, 27) Тимошенко, 28) Труш. Ті ескізи, що їх жюрі признаєть вартними премій, переходять на власність комітету, а ті, що не преміювано їх, з нерозпечатаними ковертами повертаєть ся тим особам, які подають квітки про їх прийятє, алеж комітет має право, умовившись в авторах, набути й неуреміовані проекти. Жюрі відбуде ся у Київі 15. мая (ст. ст.) 1910. року. Конкурс вважаєть ся, що не відбув ся, коли надіслані проекти постановою жюрі не будуть признані вартними премій, коли членів жюрі є половина, більшістю $\frac{2}{3}$ голосів, а коли склад жюрі менший половини — більшістю $\frac{3}{4}$ голосів. Місце для памятника фронтова частина сквера коло реальної школи, та частина, що виходить до Михайлівської площі.

Галицкий сойм.

Сорок друге засіданє, ві вторник дня 28. вересня, заповідало ся спершу оспалим, а відтак стало вельми оживленим, до чого незвичайно причинила ся відповідь правит. комісара на інтерпеляції руских послів. По в дчитаню петицій мотивував пос. Ант. Старух, в заступстві пос. Т. Старуха, наглі внесеня в справі уділеня заповогорільцям в Поручині й Будилові, а пос. гр. Генрик Бадені нагле внесенє в справі 10-тисячної заповоги для погорільців в Радехові. Внесенє переслано до бюджетової комісії для полагоди в 12-ти дневнім речінні. Відтак правительственный комісар Чеєвскій й відповідав на інтерпеляції. На інтерпеляцію пос. Олесницького (примусове засуджуванє населеня над Сяном за шкоди пороблені на регуляційнім терені) відповів прав. комісар, що покарано лише не богато осіб і то малою гравною, а відгородженє терену регуляційного, якого домагає ся інтерпелянт, не є обовязкове. На інтерпеляцію пос. Старуха й Олесницького про пияву полагоду рекурсу кандидата учительского проти презентційної служби відповів прав. комісар що претент не виїс поданя до компетентної власти. На інтерпеляцію пос. І. Сандулак в справі невиданя робітничих книжок робітникам з Яблониці (нов. Надвірна) від овів правит. комісар, що робітники не сповняли бажаних условій. На інтерпеляцію посла Олесницького в справі Шевченкового концерту в Сокалі, відповів правит. комісар, що на сей концерт староство дало дозвіл, але вилучено з его програми відспіванє кількох національних псень, бо не предложено текстів зглядно перекладів. Коли мимо сего хор від співав „Ще не

вмерла Україна" то старство наложило на о. Мартиновича, яко голову комітету концертного 100 К гривни, а намісництво затвердило рішене, знизивши гривну до 80 К. На кінці вияснивав прагит. комісар у відповіді на інтерпеляцію п. Макуха, чому урвана державних лісів замкнула в однім селі дорогу через ліс.

Пос. др. Олесницький зажадав відкриття розправи над відповіддю, котру дав правит. комісар що до караня населеня в надсянській області регуляційній. Звертаючи увагу на те, що тут ходить не тільки о населене Перемищани але загально о всіх селян, що живуть в областях регуляційних, надіє ся, що его внесене буде прийняте. Внесене се поперто, але при голосованю оно перепало.

З черги зажадав розправи над відповіддю що до поступованя надвірнянського старства з робітничими книжками пос. др. К. Левицький, вказуючи на надужитя, яких допускають ся старства супроти зарібників при видаваню книжочок. Внесене се також поперто, але при голосованю відкинуено.

Пос. др. Макух домагав ся розправи над відповіддю прав. комісара в справі покараня о. Мартиновича за те, що він не перешкодив відспіваню на Шевченковім концерті гимну „Ще не вмерла Україна!“

Пос. Олесницький кличе: Се скандал! 100 корон кари за співане „Ще не вмерла Україна“. Скандл остатній! Рускі послі окликами заявляють обурене.

Правит. ком рад. двору Чеховский оправдусь сокальського старосту тим, що о. Мартиновича засуджено не за відспіване гимну „Ще не вмерла Україна“, але за відступлене від програми концерту.

Пос. др. Олесницький в формі фактичного спростованя зазначає, що справа нинішня обурює всіх Русинів. Сокальське старство заборонило і відспівати славянські гимни, бо не долучено польского перекладу. До українського гимну „Ще не вмерла Україна“ се очевидно не могло відносити ся, бо ся пісня загально відома. Ся гривна се крайній сором і бесідник не сумніває ся, що польські послі, котрі виступають проти того, що їх земляки карають в Познаньщій й Королівстві за співане „Jeszcze Polska nie zginęła“, підпруть внесене пос. Макуха, Честь сеї палати вимагає, щоби ся справа, не перейшла без розправи, та щоби то о рода визиване руского народу не перейшло безкарно. (Оплески і оклики: славно).

Тимчасом москвофільські послі виходять з салі, щоби не голосувати за „Ще не вмерла!“

Внесене пос. Макуха поперто а маршалок, заряджує голосоване. За відкритем розправи голосують рускі послі, людовці, о. Стояловский о. Пастор та демократична лівиця польська і пос. Крисоватий. Маршалок обчислює голоси і заявляє, що нема комплету і тому о год. 11. мін. 10 перериває засідане на чверть години.

О пів до 12-ї відкрито засідане на ново. Маршалок велить секретарам обчислити послів. По обчисленю показує ся, що на салі є всего 65 послів, отже що нема комплету. Тому наради перервано та відчитано тільки між иншими внесене посла д-ра Левицького в справі зміни 13-го § у виборчої ординації гром. і пос. Ганчаковского в справі веденя статистики цін землі. По сім маршалок був приневолений замкнути засідане. Слідуюче засідане в четвер о 10 год. з тим самим двенним порядком.

При тій нагоді виявила ся самоволя сокальського старства, котрого не вспів оборонити прав. комісар, а наші москвичі вкрили ся великим промом, утікаючи перед голосованем, котре повинно осудити неправне поступоване старства. Одначе для москвичів тут на руку таке поступоване старства, бо оно звернене проти гимну „Ще не вмерла Україна!“ Так само і правиця польська вийшла з салі, хоч за подібне поступоване осуджує урядові органи в Познаньщій і в Конгресівці. Цікаве буде слідуюче засідане, бо хйба правиця не схоче деконплетувати его і тоді конечно прийде до голосованя.

Лихий стан краєвих фінансів є тепер головною журбою краєвих соймів, а поправа їх пемичною потребою. Правительство переслало через намісництва до відома способи, як оно думає помогти краям до поправи їх фінансів. Правительство центральне зазначає в своїй заяві до намісництва, що намір підвишки податку від пива зустрів ся з таким опором, що правительсто приневолене поки що попехати свій намір. Але тому оно також не може більшими квотами пособити краєвим фінансам і обмежить ся лишн до скріпленя дотеперішних жерел доходу з податку спиритусового і особисто-доходового або відповідно їх підвиштити. Все инне повинні краї покрити з власних жерел.

Підвишене податку від горівки і висна участь країв в особисто-доходовім податку представляє ся в начерку ось як: правительство внесе закон про підвишене податку від горівки о 50 сотиків від гектолітра. Від принята его пар-

ляментом, правительство робить залежним з одного боку продовжене від 1. січня 1910 р. дотеперішної участі країв в тім податку в річній квоті кругло 20 мільонів корон, з другого боку признає краям дальшої участі, також у висоті коло 20 міль. корон. Однак та квота в першім році вносилаб тільки 6 мільонів, бо підвишеный податок від горівки в тім році буде обовязувати тільки протягом чотирох місяців.

Участь країв в податках особисто-доходових і пільги в реальних податках, на случай, колиб перед 31. грудня с. р. не ухвалено нового закона, тільки тоді удержаноб далі, як би особисто-доходовий податок був вільний від усіх краєвих додатків; до сего потрібні краєві закони. Правительство із свого боку подбає про управильнене участі країв в доходах з особисто-доходового податку і знизеня реальних податків.

В першім случаю правительство наміряє означити високість участі країв в доходах з особисто-доходового податку на 20 мільонів. Колиб дотеперішня найвисна участь країв в сих податках вносила 17,025,743 корон, то она зростаб майже о 3 мільони. Крім того правительство хоче ту участь країв що року підвиштити о 25%, що давалоб річно нв мільона більше, і розділяти поміж краї в такім відношеню, в яким краї в 1908 р. платили реальні податки.

Обнижене реальних податків має доконатись в той спосіб, що висота того податку буде зменшена о суму дотеперішних річних оштв з того податку, при чім дотеперішний оштв буде важний також на 1910 рік, а нові постанови розпочалиб обовязувати аж від 1911 р.

Як уже вище зазначено, підвишене участі країв в особисто-доходовім податку і знизеня реальних податків залежне від збільшеня особистих податків від краєвих додатків поза 1909 рік.

Тому, що правительство зрєкло ся підвишеня державного податку від пива, ишлишає оно в новім фінансовім начерку краям право продовженя, зглядно підвишеня краєвих оплат від пива. Право се можуть краї виконати на таких основах: Продовжене оплат від пива не може виходити поза 1917 рік, бо инакше не дістане санкції. Виравді правительство на разі відложило начерк удержавленя податку від пива, однак того наміру не зрікає ся, а як остаточну ціль податкової політики вважає, щоби знейти краєві оплати від пива за відповідною винагородою на річ краєвих фондів. Щоби перевести ті наміри в будучині, правительство домагає ся від соймів ухвалєня відповідного закона. Крім того правительство має намір обмежити висоту краєвих оплат від пива до 4 корони від гектолітра.

На останку правительство готове дати краям підмогу добуваня инших жерел доходу, одначе вжидає почину самих країв. Правительство вказує на одно богате жерело доходу, яким був би для країв податок від арусту вартости недвижимостий. На погляд правительства той податок надає ся до ухвали й набору з боку тіснійших корпорацій (громада, повіт, край) нїж з боку правительства, бо в тіснійших межах легше можна означити висоту зросту вартости недвижимости. Податок той повинні брати в певнім відношеню громада і край.

Правительственный начерк, поданий в письмі до намісника, кінчить ся словами:

Колиб краєві сойми відповідно перевели всі ті постанови, то моглиб при ошадности корисно уложити свої бюджети на 1910 рік. Колиб се не сталося, то краї повинні недобори покривати з податкових жерел, їм ишлишених, як додатками до непосредних податків, бо держава не моглаб краям уділити дальших дотацій. А не треба додавати, що краї повинні у власнім інтересі обминати покриваня можливих недоборів позичками.

— Почтові чеки долучуємо до нинішнього числа і просимо залягаючих з передилато ю Вп. читачів, вирівнати виписаний на почтовій опоясці довг (по день 14. п. ст. жовтня 1909). На инших опоясках назначено день, поки сягає заплачена передилата. — Адміністрация „Руслана“.

Телеграми

в дня 29. вересня.

Цетинія. Воєнний суд розпочав слідство в справі викритого заговору протидинастичного. 11 учасників заговору утікло до Альбанії.

Прага. Тутешні політики подають яко день скликаня державної ради 19. або 20. жовтня.

Студент Філософії, вправний інструктор пошукує лекції на цілий рік. Зголошеня на адресу: Антін Яворский, студент філософії в Товмачи. 88(3)

Образи Шевченка, Хмельницького, Колтєревского, Лисенка від 6—200 К. Фігурки з гіпсу а 80 с і 1-20 К. Краватки, гердани, сорочки, фартушки, шапки сокільські і козацькі, альбоми, перфуми, сийки, брошки і шпильки з гербом, тутки і паперці різного рода поручають. — Склади „Сокільського Базару“ у Львові, Стрию і Станіславові.

Товариство взаємного кредиту

„Дністер“

у Львові, ул. Руска ч. 20.

Телефон ч. 788.

засноване при Товаристві взаємних обезпечень „Дністер“ в р. 1895 на підставі закона о стоваришенях з р. 1873.

Одвічальність членів обмежена до подвійної висоти уділу.

Цілю Товариства є уділюване кредиту своїм членам різними обезпеченням в „Дністрі“ від більше літ.

Проценти від виладок 4%, без отручення податку рентового.

Вкладки приймає і виплачує Каса Дирекції Товариства в годинах урядових, від 8. до 2. год. в полудне.

Конто в Щадницькій почтовій ч. 35.527.

Конто жирове в банку австро-угор.

Вкладки щадницькі К 2,848.890—

Уділи членські К 262.994—

Позички уділені К 3,396.002—

Канцелярії Товариства отворені перед полуднем.

Розклад залізничних поїздів

важний від 1. мая 1909.

До Львова приходять з	рано	перед пол.	по пол.	вечер	в ночі
Кракова	5:50	8:55	1:30	5:45	9:50
Кракова	7:25	9:50	—	8:40	2:30
Тарноа	—	—	1:10	—	—
Підволочиск	7:20	12:00	2:15	5:40	10:30
Черновець	8:05	—	2:05	5:58	9:30
Черновець	—	—	—	6:40	12:20
Станіславова	5:45	—	—	—	—
Коломні	—	10:20	—	—	—
Стрия	7:29	11:45	4:25	—	11:00
Пустомит	7:29	11:45	4:25	10:15*	11:00
Самбора	8:00	9:57	2:00	—	9:00
Любіня	8:00	9:57	2:00	9:01	11:45*
Рава рускоя	7:10	12:40	4:0	—	—
Яноа	8:05	1:15	5:00	9:25	10:10†
Брухович	7:10	10:55A	1:48B	4:50	8:20
Брухович	8:15	12:40	3:27B	5:30†	9:15B
Зимної води	5:50	7:25	1:10	5:45	9:50
На Підзамче:					
З Підволочиск	7:01	11:40	2:00	5:15	10:12
Бродів	7:01	—	2:00	5:15	10:12
Курович	—	—	11:19	—	9:39
Винник	8:07	—	11:19	3:26	9:39
Зі Львова відходять до					
Кракова	3:50	8:25	2:45	7:00	11:15
Кракова	—	8:40	6:12	7:35	12:45
Гішєва	—	—	3:30	—	—
Підволочиск	6:20	10:40	2:16	8:00	11:10
Черновець	6:10	9:45	—	—	10:38
Черновець	—	9:10	2:23	—	2:50
Станіславова	—	—	2:50	—	—
Коломні	—	—	—	6:00	—
Стрия	7:30	—	1:45	6:55	11:25
Пустомит	7:30	10:35*	1:45	6:55	11:25
Самбора	6:00	9:05	—	3:40	10:45
Любіня	6:00	9:05	2:15*	3:40	10:45
Рава рускоя	6:14	11:05	—	—	11:35B
Яноа	8:20	10:10	1:37†	3:40	6:30
Брухович	7:21	11:05	1:30B	5:50†	8:45B
Брухович	6:14	9:00A	12:41B	3:45	7:10
Зимної води	3:50	8:40	3:30	7:35	11:15
З Підзамча:					
До Підволочиск	6:35	11:00	2:31	8:29	11:32
Бродів	7:35	11:00	2:31	8:29	—
Курович	—	7:13	—	2:52	—
Винник	5:44	7:13	1:30	2:52	—

ЗАМІТКА: Поспільні поїзди печатані товстим друком. — А) Лише в неділі і свята від 10/8 до 18/8. А) Лише в неділі і свята від 1/8 до 31/8. — Б) Лише в неділі і свята від 1/8 до 30/8. — В) В неділі і свята а від 1/8 до 30/8 щодень. — Г) Щоденно від 1/8 до 31/8. — 3) Лише в неділі.

